

Izjaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2687 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2687 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 20. OKTOBRA (OCTOBER 20), 1942

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 207

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ameriške ladje bombardirajo japonske pozicije

Nadaljnjih 33 japonskih letal sestreljenih v bitkah nad Solomonovimi otoki. Avstralske čete na Novi Gvineji prodirajo proti japonski bazi. — Brambovci Stalingrada drže svoje postojanke na stalingrajski fronti

Washington, D. C., 20. okt. — Ameriške bojne ladje so se pridružile bitki za posest Guadalcanala, največjega otoka v Solomonovih otokih, z bombardiranjem japonskih pozicij na obrežju in skladišč orožja ter municije, poročajo mornarični departement. Šrapneli so povzročili eksplozije in zanetili ogromne požare.

Isto poročilo pravi, da ameriške bojne ladje mečejo bombe na japonske čete in ladje v bližini otoka. Velike operacije za vojaško letališče na Guadalcanalu, ki ga drže ameriški pomorščaki, se še niso pričele.

Ameriški letalci so sestrelili 33 sovražnih letal v spopadih nad letališčem v zadnjih treh dneh. Dejstvo, da ameriška letala še operirajo s tega letališča in da čete bojne mornarice obsteljujejo japonske pozicije na obrežju, se smatra za značilno. Izglede, da se Japonci pripravljajo za ofenzivo na kopnem in da njihova pomorska sila pri Guadalcanalu prekaša ameriško silo. Ameriška bojnica letala so preprežila izkrcanje nadaljnjih japonskih čet na otoku.

Makiva, 19. okt. — Brambovci Stalingrada drže svoje pozicije. V bitkah na kopnem so sovražni-ke v več sektorjih razdeležene, katerega Nemci oblegajo 56 dni. Glavna bitka se je vrila v tovarniškem distriktu na severozapadni strani Stalingrada, kjer so Nemci prej zabili za-razno med rusko obrambno črto.

Uradni komunikacije pravi, da so Nemci izgubili več tisoč vojakov v napadih. V dveh sektorjih stalingrajske fronte so Rusi razpršili nacistične oklopne kolone in uničili 67 tankov.

Rusko poveljstvo je zagnalo nove tanke in pehotne enote v bitke proti Nemcem, da jih pože-je iz tovarniškega distrikta. Večina nemških tankov v tem distriktu je bila razbita.

Sredite bitke divjajo tudi pri Mozdoku na kavkaški fronti. Nemci so izvršili več napadov na ruske pozicije, a so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami. Čez dva tisoč Nemcev je padlo v bitkah z Rusi na tej fronti.

Sredite bitke divjajo tudi na italijanskem morju in na južno-zahodni strani Novorosijska, mornarične baze, katero so Nemci osvojili pred nekaj tedni. Rusi so prebili nemško bojno črto v dveh krajih v protinaskoku in uničili čez tisoč sovražnikov.

Berlin, 19. okt. — Vrhovno po-veljstvo poroča, da so skoro vsi stalingrajski distrikti v nemških rokah. Ruske posadke v tovarniškem distriktu so bile obkro-žene in zrobljene.

Poveljstvo poroča tudi o uspe-šnih na kavkaški fronti. Vrhunec teže v kavkaškem gorovju je bil dosežen pri Tuapseju. Divi-zijski nemški ostrostrelcev je uničevala 60 utrd in naredila veliko vrzeli v ruski obrambni črtil.

London, 19. okt. — Angleški le-talci so vržli 850 ton bomb na nemške tovarne v Le Creusotu. Francoski napad je trajal samo sedem minut, kar pomeni, da je bil to ton bomb padlo na te to-varne v noč.

Te tovarne so na prostoru v obsegu 287 akrov in izdelujejo težke topove za nemško armado. Te tovarne, ko so pri-šle v Hitlerjeve roke pred dvema letoma, so bile v uporabi.

Letala dovažajo vojni material

Transportni sistem uspešno funkcionira

Washington, D. C., 19. okt. — Urad za vojne informacije je na-oznail, da transportna letala ar-made in mornarice dovažajo voj-ni material v Ameriko iz vseh krajev sveta. Letala so prinesla že na tisoče ton materiala in niti en funt ni bil izgubljen.

Letala, ki so udeležena v trans-portaciji ameriških čet na vse fronte, se ne vračajo prazna na-zaj, pravi urad. Iz kitajskih po-krajev dovažajo platino in svi-lo, iz Indije in pokrajin ob Per-zijskem zalivu tungsten in dru-gre kovine, ki se potrebujejo pri izdelovanju bojnih letal, iz Juž-ne Amerike in Liberije pa kav-čuk.

Transportna letala operirajo pod nadzorstvom poveljstva ar-made in mornarice. Program poletov je sestavljen Philip W. Amran, šef mednarodne trans-portne divizije odbora za eko-nomsko vojno.

Goebbels priznal po-manjkanje bojnih letal

Berlin, 19. okt. — Joseph Goeb-bels, minister propagande, je v svojem govoru v Monakovu pri-znal, da Nemčija nima dovolj le-tal za napade na Anglijo. Nem-ška bojnica letala so zaposlena na stalingrajski in kavkaški fronti in v Egiptu. Minister je apeliral na ljudstvo, naj vzdrži napade angleških letalcev, zaeno pa ga je zagotovil, da bo kmalu prišel dan obračuna.

Clani holandske vlade svare svoje rojake

London, 19. okt. — Clani ubež-ne holandske vlade so po radio posvarili svoje rojake pred po-tovanjem v krajih, ki bodo kma-lu tarča masnih napadov angleš-kih letalcev. Železnice in vlaki bodo bombardirani iz zraka.

Požari divjajo na ru-munskem oljnem polju

Vichy, Francija, 19. okt. — Semka je dospelo poročilo iz Bukarešte o izbruhu požarov na rumunskem oljnom polju pri Ploestiju. Kako so ti nastali, po-ročilo ne omenja.

MUSSOLINI IN LAVAL POZVA-NA V BERLIN

Francoski delavci se upirajo konskripciji

STAVKE V INDUS-TRIJSKIH SRE-DIŠČIH

London, 19. okt. — Diktator Hit-ler je pozval Mussolinija in La-vala v Berlin na obračun. Prvi bo moral pojasniti, zakaj dopu-šča padanje italijanskega bojnega razpoloženja, drugi pa bo moral pojasniti, zakaj ni poslal 150-000 francoskih delavcev v Nem-čijo. Mnenje prevladuje, da bo Hitler odstavil Laval kot načel-nika vlade v Vichyju, na njego-vo mesto pa postavil osebo, ki bo storila vse, kar bo zahteval od nje.

Po nacijskih kontroliranih pari-škah radiopostaja je naslovila nov apel francoskim delavcem za ko-operacijo z Nemčijo. Apel je vključeval tudi grožnjo, da mo-rajajo Francozi sodelovati z nacijs-ko v vseh ozirih, "če se hočejo izog-niti bolečim militarističnim ope-racijam na svojih tleh."

Laval se je sliščil vrnil v Vi-chy iz Pariza, kjer je konferiral z nacijskimi voditelji. Po po-vratku je poročal maršalu Pe-tainu, načelniku države, o rezul-tatu razgovorov.

Mussolini se bo kmalu sestal s Hitlerjem ob Brennerskem pre-lazu. Na tem sestanku bo moral pojasniti Hitlerju vzroke proti-nemškega sentimenta, ki se širi v Italiji.

Odpor francoskih delavcev proti konskripciji za dela v nem-ških tovarnah je dobil izraz v stavkah in nemirih. Čez 10,000 delavcev je zastavkalo v Lyonsu, katerim so se pridružili drugi ti-soči v Chamberyju, Grenobleu, Etienneu in ostalih industrijskih središčih, čeprav so bila formirana posebna sodišča z oblastjo izrekanja smrtnih kazni. Fran-coske avtoritete so odredile, da se morajo vsi delavci v starosti 18 do 50 let registrirati za dela v Nemčiji 29. oktobra.

V bitkah med stavkarji in po-lICIJO je bilo 55 ubitih in čez 400 ranjenih v zadnjih treh dneh. Lavalova vlada je podelila fran-

Domače vesti

Obiski in posdravi

Chicago. — Ann Hočevan in Ruth Howard, obe iz Johnstow-na, Pa., sta 19. t. m. obiskali gl-urad SNPJ in uredništvo Prose-ve med potjo v Des Moines, Iowa, kjer stopita v žensko vojaško or-ganizacijo WAAC.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Dne 16. t. m. je umrla Agnes Smole, vdova, roj. Mehle, po domače Mežnarjeva, stara 51 let in doma iz Lanišča pri Šmarju. V Ameriki je bila 32 let in tukaj zapuša dva si-nova, dve hčeri in sestro.

Francoske bojne ladje pri Dakarju

Bojazen pred napadom na mornarično bazo

London, 19. okt. — Odbor bo-jujoč se Francije je dobil poro-čilo iz zanesljivih virov, da je večina modernih francoskih boj-nih ladij zbrana pri Dakarju, glavnemu mestu francoske Za-padne Afrike. To je v skladu z nacijsko napovedjo, da se zavez-niki pripravljajo za napad na Dakar. Pierre Laval, načelnik vlade v Vichyju, je poslal bojne ladje tja pod pritiskom nacijs-kega medbojnega urada.

Med bojnimi ladjami, ki so koncentrirane pri Dakarju, so Richelieu, Gloire, Montcalm in Leygues, rušilci Fantasque, Ma-lin in Terrible, dvanajst podmor-nic, deset korvet in več manjših ladij. Poročilo je potrdilo prej objavljene vesti o pripravah za vojne operacije v Afriki.

Domača se, da se je premier Churchill posvetoval s člani voj-nega kabineta in južnoafriškimi premierjem Smutsom o situaciji v Afriki.

Vichy, Francija, 19. okt. — Raz-burjenje med francoskimi urad-nimi krogi, ki ga je izzvalo po-ročilo, da se ameriški konvoji z vojaškimi četami nahajajo v bli-žini Dakarja, se je poglobilo po na-znanilu, da so se čete izkrcale v Monrovijski, luki Liberije.

cosko državljanstvo 500 gesta-povcem v okupiranih pokrajina-h. Ti bodo odpotovali v ne-okupirano Francijo in kooperira-li s francoskimi avtoritetami pri konskripciji delavcev.

Trenje med Nemčijo in Italijo se poostrilo

Murray podprl Roosevelta

Sovražniki delavcev morajo biti poraženi pri volitvah

Washington, D. C., 19. okt. — Philip Murray, predsednik Kon-gresa industrijskih organizacij, je v izjavi podprl Rooseveltovo vojno politiko, obenem pa je a-peliral na 4,500,000 članov svoje organizacije, naj se udeležijo vo-litev 3. novembra.

"Sleheri ameriški državljani mora izpolniti svojo dolžnost napram svoji deželi na volilni dan" je dejal Murray. "Te so prav tako važne kot operacije na bojiščih proti osiščnim silam."

Murray je priporočal članom svoje organizacije, naj pri voli-tvah porazijo vse kandidate za kongresnike in senatorje, ki ovi-rajajo ameriške vojne napore, sa-botirajo Rooseveltov program in so znani kot sovražniki delav-cev. Amerika mora imeti kon-gres, ki bo sledil Rooseveltu in podprl načrte, da se povspehi poraz osiščnih sil.

Chicago, 19. okt. — Delegatje na konvenciji illinojskih unij CIO so izjavili, da bodo podprli kon-gresnika Raymonda S. McKeougha, demokratskega kan-didata za zveznega senatorja. Njegov protikandidat je repu-blikanski senator Wayland Brooks, vodilni izolacionist pred japonskim napadom na Pearl Harbor.

McKeough je govoril na za-ključni seji konvencije unij CIO, ki se je vršila v hotelu Ham-iltonu. Delegatom je povedal, da so sovražniki delavcev na-peli vse sile, da uničijo pridobiv-e delavcev, izvojevane v času Rooseveltove administracije. Na delegate je apeliral, naj podpi-rajajo Rooseveltovo politiko v tej krizi, največji v zgodovini Ame-rike.

Ameriško posredo-vanje v Indiji

Sugestija vodilnega britanskega lista

New Delhi, Indija, 19. okt. — Calcutta Statesman, vodilni brit-ski list v Indiji, je sugeriral, naj Amerika poseže v konflikt med indijskimi nacionalisti in Chur-chillovo vlado in ga izravna. To se lahko zgodi, če Amerika izsili obnovo pogajanj med Veliko Britanijo in voditelji indijskih političnih strank.

List je objavil uvodnik, v ka-terem pravi: "Wendell L. Will-kie ni obiskal Indije, je sugeriral, naj Amerika poseže v konflikt med indijskimi nacionalisti in Chur-chillovo vlado in ga izravna. To se lahko zgodi, če Amerika izsili obnovo pogajanj med Veliko Britanijo in voditelji indijskih političnih strank."

Uvodnik je zaključen z dekla-racijo, "da ni nobenega razloga, zakaj ne bi Amerika prevzela vloge posredovalke med Indijo in Veliko Britanijo. Amerika mags poteškoče in doseže uspe-ha v tem oziru prednost pred Veliko Britanijo in lahko pre-

Hitler morda prevzame Trst in Reko

MARŠAL KVATER-NIK ARETIRAN

Carigrad, Turčija, 19. okt. — Tukajšnji diplomatski krogi po-ročajo, da se je trenje med Nem-čijo in Italijo poostrilo in da bo Hitler prevzel kontrolo nad Tr-stom in Reko, lukama ob Jadrans-kem morju. Vesti iz zaneslji-vih virov se glase, da nemški diktator ni zadovoljen z ope-racijami italijanskih čet na Pri-morskem, Balkanu, Sredozemlju in v severni Afriki, da se ne bo oziral na italijanske pravice v teh krajih ter nadomestil ita-lijansko poveljstvo z nemškimi.

Diktator Mussolini je, ko je bil informiran o nacijskih načr-tih, preklisal sestanke s Hitler-jem, ki se je imel vrtniti pred enim mesecem. Zunanji mi-nister Ciano, Mussolinijev zet, je tudi preklisal obisk Berlina kot posledica trenja.

(Poročila iz Stockholma, Šved-ska, omenjajo naraščajočo boja-zen v Italiji pred ustanovitvijo druge fronte po združenih nara-dih na italijanskem polotoku, da ta postane bojišče med zavezni-ki in nacijsko oboroženo silo. Ta dalje pravijo, da so Nemci začeli utrjevati mejo med bivšo Avstrijo in Italijo.)

Hitlerjev načrt, pravijo, ne doleđa samo nacijske kontrole Trsta in Reke, temveč tudi kon-trolo koridorja, ki vodi iz južne Nemčije do obale Jadranskega morja. Na tej obali naj bi imelo nemško mornarično poveljstvo glavni stan.

(Londonski list Daily Sketch pravi, da je izjava državnega maršala Goeringa, da Nemci ne bodo stradali to zimo, ne glede na živilsko situacijo v drugih evropskih državah, razkačila Ita-lijane.)

Iz drugih virov je prišla vest, da bo feldmaršal Erwin Rom-mel prevzel popolno kontrolo nad vojnimi operacijami v se-verni Afriki in tako likvidiral trenje z italijanskimi generali. Italijanska kontrola Hrvaške bo nadomeščena z nemško, ker se je pokazalo, da italijanske čete niso kos četnikom.

Zdaj se je doznalo, da je dal "poglavnik" Ante Pavelić areti-rati maršala Slavka Kvaternika, vojnega ministra. Prej so poro-čali, "da je Kvaternik oboel in dobil dolg dopust." Zdaj je zna-no, da je Pavelić odredil čistko med svojimi podreptiki po od-krilju korupcije in finančnega škandala. Poleg Kvaternika je bil aretiran brigadir Laksa, na njegovo mesto pa je Pavelić po-stavil brigadirja Ivana Perpića.

Škandal je bil razkrit po sa-momoru žene maršala Kvaterni-ka, napol židovke. Ona je bila prestovoljno v smrt zaradi pro-žitkovske gonje, ki jo vodi njen sin Evgen, policijski načelnik v Zagrebu. Starejši Kvaternik je iz obupa zaradi samomora svoje žene in razočaranja nad Pavli-čevim režimom skušal pobegniti iz Hrvaške z vojaškim letalom, a je bil aretiran na letališču in od-veden v zapor. Takrat je bil tu-di razkrit finančni škandal. Kva-ternik in Laksa sta denar, ki je bil namenjen armadi, pobasla v svoje žepa.

Kvaternikov sin Evgen, čeprav je po svoji materi židovske krvi, je znan kot velik sovražnik ži-dov in protisrbski terorist.

maga poteškoče in doseže uspe-ha. Če bo to storila, ji bo in-dijsko ljudstvo hvaležno."

Francosko delavstvo na križu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE

JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno društvo (Ivan Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrti let; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Come glaslov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih glaslov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (štrke, pesmi, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovenski, če je pošiljal poštne.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vso kase ima stik s listom:

PROSVETA

2837-58 So. Leavens Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (October 31, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tedenske glose

Listi iz Rock Springsa, Wyo., navdušeno pišejo o Blažu Tavčarju, mlademu slovenskem letalskem topničarju, ki se je postavil pred nekaj dnevi v bitki z Nemci v zraku nad Francijo.

"He is a hero, this American-Krainger youth," pišejo. Ameriška letalska trdnjava, v katere repu je 28-letni Blaž Tavčar iz Rock Springsa streljal iz topiča na nemško letalo, je bila sama samcata v boju s štiridesetimi nemškimi bojnimi letali modela Focke-Wulf-190, ampak prišla je nazaj na Anglesko, čeprav je bila domala vsa razbita in preluknjana od nemških krogel—in z njo vred se je vrnil Tavčar neranjen, dasi so krogel deževalo okrog njega kot toča. Večina njegovih tovarišev v letalu, devet po številu, je bilo bolj ali manj ranjenih.

Neki rockspringski list piše, da se je Hitler grdo zmotil, ko je imel Američane za mehkužce, ki so zanič za boj. Nacijska propaganda je kletala, da so Američani mešanica vseh narodov na svetu in valed tega nezmožni težkega napora. Američani so res mešanica, a baš to jim je vilo kreposti vseh narodov, da se lahko kosajo tudi z "nepremagljivimi" naciji, kar je dokazal omenjeni "kranjski" fant, čigar oče je prišel iz revne vasi v Jugoslaviji in obogatil Ameriko z junaštvom svojega sina.

Pred prvo svetovno vojno smo bili ameriški Slovenci povsod "Austrians," ponekod pa "Kraingers" in celo "Grainers." Kdo je bil kriv tega? Sami! Naši prvi naseljenci so sami razlagali Američanom, da so "Avstrijci" ali "Kranjci."

Po zadnji vojni, ko so se Slovenci v stari domovini odcepili od Avstrije in postali del Jugoslavije, so polagoma tudi Američani odkrili naše pravo ime. Polagoma in ne še povsod! Ameriška izobrazba potuje počasi. Na daljnji zapad še ni prišla in zato nas v Rock Springsu, Wyo., še vedno imajo za "Kraingers."

Upajmo, da nas tam—in še kje—spoznajo po tej vojni.

Na zadnji Kolumbov dan je radio iz Berlina bridko tožil o strašni nevhvalečnosti in zanikrosti Amerike. Kolumb iz Evrope je odkril Ameriko in Evropa je dala Ameriki prave ideale in pravo kulturo, ampak nevhvalezna Amerika danes odbija—nacijske ideale in nacijsko kulturo, ki so danes ideali in kultura vse kontinentalne Evrope!—Amerika je sama na sebi jalova! Sama ni proizvedla drugega kot "koka-kola" in žvečilno gume!—

Tako jadicuje doktor Kljukec in ni ga sram. Edina produkta Amerike sta "koka-kola" in žvečilna guma, vse drugo je dala Ameriki Evropa in Evropa je danes Nemčija! Tako se kremži doktor Kljukec in prav nič ga ni sram.

Ni več daleč dan, ko bo berlinski radio sporočil vsemu svetu, da je barbarski nacizem mrtev—da je konec največjega monstuma v zgodovini, ki je zlorabil najboljše in največje ameriške iznajdbe na polju fizike, kemije in tehnike za svoj "blitzkrieg"—največje hudodelstvo vseh časov človeštva.

Nacijski monstrum ne bo vedel, da mu je smrtni udarec zadala Amerika.

Doktor Kljukec v Berlinu je zelo zaposlen z izbruhi onih ljubeznivih Američanov, ki imajo še vedno polna usta zabavljic zoper Anglijo, ne črhnejo pa ničesar glede kolosalnih Hitlerjevih zločinov. Najljubša zabavljica jim je ta, da angleški toriji in imperialisti, ki vladajo v Angliji, bi raje videli zmago Hitlerja, kakor pa zmago Rusije.

Doktor Kljukec si pridno zapisuje te izbruhe in jih pridno sporoča po radiu Rusom, češ poglejte, kakšne prijatelje in zaveznike imate v Angliji. To pravijo Američani, ki so vaši in angleški zavezniki!

Kljukec ve dobro, da je to laž—ampak njegova naloga je, da neprenehoma dela razdor med demokratičnimi in Rusijo. Pred šestnajstim meseci je v Anglijo prišel Rudolf Hess, drugi za Hitlerjem v nacijski Nemčiji. Hess je šel tja z namenom, da aranžira separaten mir z Anglijo, tako da bo imel Hitler proste roke za napad na Rusijo. Ali je Hess izvršil svojo misijo? Ne, Hess je še danes interniran na Angleškem. To je samo eden dokaz, da toriji in imperialisti DANES ne vladajo v Angliji. Oni, ki danes vladajo v Angliji, delujejo za poraz nacijske Nemčije in za zmago Anglije, Amerike, Rusije in vseh Združenih narodov.

Lewisovi rudarji so si podaljšali delovnik do konca vojne. Tako je sklenila konvencija rudarske unije UMWA v Cincinnatiju. Dolej so rudarji delali 35 ur ali pet dni v tednu, odalej bodo pa delali 42 ur ali šest dni v tednu. Pogoj pa je, da se šteti dan smatra za čezurno delo in mora biti plačano s poldrugo mezo.

Listi poročajo, da federalna vlada pripravlja batino za trgovce na debelo in drobno. Vlada ima dokaze, da se trgovci—ne vsi, toda mnogi jih je—ne zmenijo za "strop" cen in računajo višje cene. Najprej vlada prime trgovce na debelo, potem pa pridejo trgovci na drobno na vrsto.

Ameriški privatni business je danes v veliki preizkušnji, vedno bolj pa kaže, da ne bo prestal te preizkušnje. Sebičnost, stara bolezen, je pri nešteti ljudih neozdravljiva. Ostane torej edino zdravilo—sekira.

Trgovci, ki še vedno mislijo na "business as usual" in se ne zmenijo za kontrolo cen, morajo biti označeni za saboterje, kar nekateri predlagajo za stavarje v vojnem času. Vlada bo zelo pametno storila, če tem ptjavkam zapre prodajalnice. Naj grejo na delo v tovarno, kjer je prestar za armado!

Glasovi iz naselbin

Barbičeva kolona

Cleveland.—Čez dan mislim, da bom šel zvečer zgodaj spat. Ko pa pridem domov, se malo zamislim, precej čitam, nekaj doživim podnevi, vzajem v roke moj dopisniški stroj in evo vam dopis!

Naš list Enakopravnost nam poroča, da je zvezni justični tajnik Francis Biddle izjavil, da se po 19. oktobru oni Italijani, ki niso ameriški državljani, ne bodo več smatrali kot "sovražni inozemci". Well, ali vam ni povedal ta dopisnik, da ima papež velikansko moč brez orožja? Tega urednik Enakopravnosti seveda ne omenja, da bi se ne zameril ljudem, ki imajo duše pod papežovo kontrolo.

Pri Enakopravnosti pravijo, da ima to moč grof Sforza s svojo propagando. Well, Italijani so političarji. La Guardia je župan mesta New Yorka, imajo kongresnike, v Clevelandu imajo mestnega zastopnika, varnostnega direktorja (načelnika policije) in imamo tudi "Sons of Italy". Vsi ti so delali veliko propagando za Mussolinijev fašistični režim pred nekaj leti, oziroma dokler nam ni Italija napovedala vojne.

Seveda, tukaj igra vlogo tudi denar, kakor ga je pri zadnji mirovni konferenci, ko so ameriški listi prejeli bakšiš, da so delali reklamo za Italijo. In tako so prišli primorski Slovenci in Hrvatje pod Italijo. Mi se dobro spominjamo, saj smo tudi takrat živeli.

Ampak sinovi Italije ne morejo blufati ameriških pomorščakov. In tako smo čitali v Cleveland Pressu v skrivnem kotičku: "Cleveland injured in argument on train.—S. M. La Presti, clevelandski odvornik in glavni odbornik organizacije Sons of Italy, se danes (13. oktobra) nahaja v bolnišnici v Cumberlandu, Md., s prebito čeljustjo in z ranami na glavi in po životu, ker je pričel argumentirati z nekim marinarjem (pomorščakom) na vlak. V bolnišnici so izjavili, da bo moral tam ostati več dni. Nihče ni bil aretiran." La Presti je bil na poti v Washington, a ni tja došel.

Hurej! Mi smo prejeli našo zaostalo plačo od 28. aprila do 15. julija v letu Gospodovem 1942 in v mestu Clevelandu, kjer vozimo poulične, in to pod kontrolo našega domačega človeka. Ampak to ni njegova odločitev. Odločili so trije sodniki prizivnega sodišča, namreč sodnik Morgan, sodnik Leighly in sodnik Skeel. Torej naš "moral čaſim" je le legalni! Vedeli smo, da bo tako. Naši fantje so že kazali črke, ki so jih tako željno pričakovali.

Ta odlok je bil podan danes jutraj, 13. oktobra, popoldne so uslužbenci poulične pa že prejeli črke. Fast work! Ali je to tudi metropolska "palitika"? Za "fast work" je menda odgovorna zadnja "wild cat" stavka. Well, ali nismo bojevnik, in to kar brez pištol? Pa recite, da nismo!

John in Rose Rudman se nahajata v Clevelandu pri Rozi-
strieu Josephu Klavžerju. John je bil prošle poletje bolan

za pljučnico, zdaj je pa stric Klavžer. Njegova bolezen bo menda starost, ker ima že 74 let. Ko bo to priobčeno v Prosveti, bosta John in Rose že doma v Chicagu.

Pravijo, da se tukaj nahajajo tudi Fernči iz bližine Pittsburgha, Kansas. Njih sin Louis je član našega društva V boj 53 SNPJ.

V nedeljo so prišli tatovi v neko večjo garažo v eni izmed najbolj prometnih ulic. Odprli so blagajno in pobrali, kar je bilo v nji, naložili dva kompijska avtna troka obodov in baterij in druge avtne potreščine, vredne \$15,000. Vse to se je zgodilo v času, ko je bilo vespoleto ljudi na ulici v bližini. Reporter pravi, da so si tatovi izmislili ugoden tlenutek, ko je bila clevelandska policija v cerkvi pri maši. Pobožnost ni vselej dobra!

Roanoke Waring, glavni poveljnik Ameriške legije, priporoča, naj zadene smrtna kazen vse one, ki povzročajo ali zakrivajo zakasnelost vojne produkcije. Njemu je vseeno, kakšni vzroki so. Reporter pravi, da se mu zdi, da je Roanoke Waring kopiral to idejo po Hitlerju! Ali se vam ne zdi, da je reporter pravilno pogodil?

Oh, da! Tudi meščanske urednike se napada, kot pravijo naši "kibicariji", če je potreba. Kaj pa je urednik? Ali je on kaj več kot kdo drugi? Včasih sem mislil, da se napake predbacivajo le meni in da je laž kozle streljati. Oni dan pa čitam v uredniškem članku Prosvete, da vsi delamo napake. Pa sem si mislil: Torej vendar enkrat priznanje od našega urednika, da tudi on kozle strelja! Torej sva sedaj dva—ali pa jih je mogoče še več. Good night!

Frank Barbič

Kakšne smernice naj zavzame slovenski kongres?

Glavni urednik Prosvete je zadnjič poslal čitatelje in člane SNPJ, naj povedo svoje misli v tem listu glede slovenskega narodnega kongresa, ki se vrši 8. decembra v Clevelandu. Ker imam nakopičenih več misli glede starega kraja in Evrope sploh, jih bom skušal tukaj orisati.

Predvsem naj povem, da me resolucija ali izjava eksekutive JPO-SS, ki je bila sprejeta na njeni zadnji seji v Chicagu, ni čisto nič navdušila, dasi jo je spisal Etbin Kristan. Ta resolucija ali izjava daje nekakšne smernice bodočemu slovenskemu kongresu. Navdušila me ni, ker so njene smernice preozke: ker se nanašajo le na združenje Slovencev v stari domovini v zedinjeni Sloveniji, ki naj bo avtonomni del nove demokratične Jugoslavije, čisto pa ignorira potrebo demokratične Evropske federacije, dasi je edina zdrava in tudi skrajno potrebna solucija ne le samo za Slovence, marveč tudi za vse ostale narode. Izjava ignorira tudi drugo, slabšo alternativo: potrebo vsaj Balkanske federacije—sploh reorganiziranje Evrope po pokrajinskih federacijah—ako radi nezvestosti državljkov in ljudskih voditeljev ne pride do ustanovitve Evropske federacije.

Z ozirom na to vprašanje je zadnja konvencija SNPJ sprejela veliko boljše resolucijo, z veliko boljimi smernicami za politično delovanje ameriških Slovencev v interesu starega kraja, Evrope in sploh evropskega mira, kakor pa jih določa omenjena izjava eksekutive JPO-SS. Ta resolucija je do danes, žal, ostala le na papirju, kajti ni nagašana po tistih, ki so poklicani, da jo nagašajo pri vsaki priliki in zagovarjajo njene smernice. Zadevni del te resolucije se glasi:

"Tretjič se (Slovenska narodna, podporna jednota) zaveže, da bo pomagala k osvoboditvi naše stare domovine in k združitvi Slovencev na Primorskem, Kranjskem, Štajerskem, Korotkem in Ogrskem v eni državi, bodisi v okvirju demokratičnih Združenih držav Evrope, demokratični federaciji Podonavja, ali pa v novi demokratični federativni Jugoslaviji, valed česar je za jugoslovansko federacijo nujno potrebna republiška forma vlade z najširšimi civilnimi svobodskimi in socialnimi pravicami." (Podčrtanje moje.)

Ta resolucija, poudarjam, daje veliko boljše in bolj zdravo idejno podlago za "reševanje starega kraja", in to posebno tukaj v Ameriki, kot pa izjava eksekutive JPO-SS. Izjava se omejuje le na reševanje Slovenije in več ali manj tudi Jugoslavije, ampak zadnje zavzema že manj važno mesto; o zgrajenju nove Evrope ali vsaj o preureditvi Balkana v Balkanski federaciji pa popolnoma molči.

Anton Krapenc, zastopnik ABZ in navaden delavec, je na zadnji seji eksekutive JPO-SS sicer sugestiral, kot je razvidno iz zapisnika, da bi se izrekli, da "Evropa dobi tako vlado kot so Združene države", to je Evropsko federacijo ali Združene države Evrope, ampak njegova sugestija je bila pobita po tistih, od katerih bi človek pričakoval, da jo bodo najbolj vneto zagovarjali in jo pomagali tudi programatično razviti. Odklonjena je bila menda iz motivacije ali bojazni, češ, da bi to mogoče razdvajalo enotnost ameriških Slovencev pri "reševanju starega kraja."

Za svojo osebo—in govorim le zase—rečem toliko, ako se bo Evropa reševala po smernicah eksekutive JPO-SS in ne po američanih resolucijah SNPJ, to je, da bo vsaka narodnost videla le sebe, zahtevala "svojo državo" ali pa "avtonomijo" in obnovljeni in ne prenovljeni FEDERATIVNI Evropi, jo bo še razjedal politični in gospodarski nacionalizem, bo še bolehal in od časa do časa podivjala od šovinizma, se bo periodično še kopala v še večjih rekah krvi, razdejaju, trpljenju in sovraštvu kot se koplje danes ali kot se je kopala v prvi svetovni vojni. Rečem tudi to, ako bo zopet obnovljena stara Evropa s svojimi 27 "suverenimi" državami, kar pomeni 27 visokih političnih in gospodarskih plotov in še več blaznih šovinizmov, bo vsa ta ogromna tragedija, vsa tekoča krvava Golgota zaman. Zaman bo vse ogromne žrtve sedanje vojne in Evropa bo še hušji pekel po tej vojni kot je bila po zadnji in skozi dolga leta se bo vse njeno duševno obzorje suka-

lo okrog osvete in maščevalnosti.

Če smo se ameriški Slovenci kaj naučili iz preteklosti in če se kaj učimo iz sedanjosti, tedaj mora bodoči slovenski kongres v Clevelandu sprejeti osnovne principe prej omenjene resolucije SNPJ, ki je bila sprejeta na njeni zadnji konvenciji v Pittsburghu, in usmeriti naše politično delovanje med Američanci in tudi med sabo za reševanje starega kraja na podlagi nove federalizirane Evrope. Zakaj je to potrebno?

Vas svet se nahaja v veliki, sicer do sedaj še popolnoma slepi svetovni revoluciji. Ako ta slepa revolucija ne dobi programa, veliko bolj jasnih in tudi boljkih ciljev kot je tako zvani "Atlantski čarter", ne bo šel po vojni svet naprej, marveč se bo zviljal v splošnem kaosu, v katerem ni gotovega nič drugega kot neizmerna mizerija in nova tiranija, pa naj "zmaga" kdorkoli hoče v tej vojni. Posebno velik kaos bo objemal Evropo, in to posebno še, ako naj se pogreze v "status quo", bodisi s pomočjo ameriških, angleških in ruskih bajonetov ali brez njih. Ampak "reševanje" Evrope z zmagovitimi armadami tudi po tej vojni ne bo nobena solucija, marveč le podaljševanje in zavlačevanje njene agonije. Vojška okupacija Evrope po tej vojni bo sicer najbrže potrebna za nekaj časa v svrhu zmanjšanja kaosa in maščevalnega krvotilja. Ampak ta okupacija bo največja zgodovinska zmeta, če bo njen cilj le upostavitve "statusa quo" ali predvojnje Evrope s povrnitvijo ubežnih vlad, ki sedaj životarijo v Londonu in sanjajo o obnovi njih "suverenih" držav.

Amerika si po porazu Hitlerja seveda ne bo mogla oprati svojih rok in prepustiti Evropo samo sebi kot je to storila po prvi svetovni vojni. V njenem interesu je, v interesu nas vseh in bodočih ameriških generacij, da bo Evropa tako reorganizirana, da si ne bo vsako generacijo skočila v lase in v krvavi vrtinec potegnila tudi Ameriko in ostali svet. Iz tega vidika je danes edina zdrava solucija: Zdržane države Evrope, ali pa priključitev vsakega Balkana in velikega dela srednje Evrope k Sovjetski Rusiji. Za trajen evropski mir je potrebno eno ali drugo.

Po mnenju pisca teh vrstic bi bila najboljša solucija demokratična Evropska federacija, v kateri bi vsak narod imel kulturno in državno (upravno) avtonomijo, gospodarsko in politično pa naj bi se razvijala kot enota. (Tega vprašanja ne bom tukaj razvijal, ker je preobširno.)

K taki soluciji lahko Amerika veliko priporoče iz svojih lastnih bogatih izkušenj in radi svojega velikega političnega in gospodarskega vpliva. In če Amerika tega ne stori kot dominantna svetovna sila pri porazu osišča, tedaj se lahko zgodi—in po mojem mnenju se bo—da bodo vse njene ogromne žrtve zaman, kajti Evropa bo še vedno ostala—svetovna blaznica. Edina druga alternativa je priključitev Balkana in velikega dela srednje Evrope k Sovjetski Rusiji. To sicer plaši marsikoga radi njene tiranske diktature, ki se v glavnem razlikuje od nacijske le v tem, da daje ruskim narodom, nad 50 po številu, kulturno avtonomijo, kar je velikega pomena.

Sicer slišimo ugovore, češ, da je Evropska federacija "nemo-goča", ker ni zrela za kaj takega, da ima preveč narodnosti in podobne argumente "modrih" ljudi. Suho dejstvo je, da je Evropa krvavo zrela za federacijo, ne sicer mogoče iz lastnega nagiba, marveč je zrela iz gospodarskih in političnih potreb.

Yes, Evropa je zrela za federativni ustroj in prepričan sem, da je zrelo tudi evropsko ljudstvo, oziroma bi hitro dozorelo, če bi imelo zrela in dalokovidna voditelje in državnike. Resnica je, da ti niso zreli. Če bi bili, bi v Londonu, v Ameriki ali kjerkoli ne spletkarili in sanjali, kako bodo zopet upostavili svoje "suverene" države, seveda še večje kot so bile pred Hitlerjevimi raztr-

ganjem, in kako bodo zopet vladali "svojim" narodom. Če bi bili ti "narodni" voditelji in državniki zreli, bi delali na načrtih za ustvaritev resnično NOVE, združene Evrope, v kateri bi bil mogoče mir, svoboda ljudsko blagostanje.

Če bi rekli oni, ki ugovarjajo Evropski federaciji, da je to težak problem: ustvariti Združeno državo Evrope, bi jim elove pritrtil. Ampak kjer je volja, iskrenost in razsodnost, se prostote vse težave, vse zapreke. Treba je tudi vedeti, da je mogoče ustvariti Združenih držav Evrope tako rekoč češ, ali da pri tem ne bo trenja, sfilktov in glavobola. Vse to čaka ustvaritve Združene Evrope. Glavno je, da se položi temelji, na katerem se bo lah razvila Nova, združena, svobodna Evropa. Toda naj se ne pet povrnm k bodočemu slovenskemu kongresu.

Kot sem že omenil, če se hoče mo pokazati kot zreli ljudje, narod, bo naš slovenski kongres osvojil principe prej omenjene resolucije SNPJ, ki vsebuje temeljni princip izjave eksekutive JPO-SS, toda gre veliko do kot slednja. Mišljenja sem, bi s takim stališčem lahko v ko dalj prodrl med razne ameriške sloje in tudi v Washington, kot pa, če se omejimo le na Slovenijo in Jugoslavijo, za oboje Evropo se pa ne zmeni. Res se vsaka narodnost briga prvi vrsti zase, ampak problem Evrope je nedeljen, oziroma sme biti deljen, ko se bo skleno bodoči mir, če nečemo, da se Evropa zopet ne pogreze na prvo vojni položaj ali pa še na slab-

Kar se ameriških Slovence, sem prepričan, da bi z liko večino, brez ozira na politično ali versko prepričanje odobrili načelo Združenih držav Evrope, v kateri bi vsaka narodnost imela svojo kulturno, državno upravnno avtonomijo. Vprašanje je, kaj store, ki "voditelji", oziroma oni, ki čedo biti "voditelji". Največja zmeta je mnenje onih, ki mislijo, da je nekakšna jalova in lodušna "enotnost" ameriških Slovencev glede starega kraja bolj važna kakor pa program. Radi tega vidimo tudi v ne tako zvanih "naprednih" kro "voditelje", ki so na ljubo nabrijave in kruljave "enotna ki ne navduši nikogar in tudi ma nobenega zamaha, pripravljeni kapitulirati pred onimi, jih politično mišljenje ne s dalj od lastnega zelnika, ki zrcali v njih briljantnem argumentu: "Brigajmo se za svoj rod, za Slovenijo; kaj nam drugi narodi, kaj se bomo krali v Evropo..." In podok "modrovanje". Zai je treba k štatirati, da se vpliv te met litete zrcali tudi v izjavi eksekutive JPO-SS.

Če bo ta mentaliteta zmagala, tudi na kongresu v Clevelandu oziroma že pred kongresom, da bomo dobili program, ki pričal, da gre ta svetovna resolucija tudi mimo nas, da je moremo čisto nič dojmiti. Ljubo neke jetične "enotno bo ta program osredotočen le "reševanje" Slovenije in k njemu Jugoslavije, vsa ostala Evropa, čeprav je Hitler podrl politične meje, bo za nas ostala španska vas. Ampak kaj, če zgodi, kot smo čitali zadnje vesti iz Ankare, da namerata Hitler spoditi tudi Italijane Slovenije in Jugoslavije? V primeru bi on sam ustvaril kakšno "zedinjeno Slovenijo kakršna bi že bila in naš Slove (Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 20. oktobra 1922)

Domšče vesti. John Movers Duluthu je ustanovil Jugoslovanski odbor za amerikanizacijo.

Delavske vesti. Pogajanja darjev in lastnikov rogov se vedno vlečejo v Clevelandu.

Inozemstvo. Vlada Lloy Georgea v Angliji je padla; sledili so ga konservativci.

Sovjetska Rusija. Sovjeti posvarili Jugoslavijo in Rumunjo, da nimata ničesar iskati dardanelski konferenci.

Grupa česnikarjev, ki je prišla na pomoč lastnikom nasadov v San Joseju, Cal., pri požaru sedja.

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

PISMOUK

(Se nadaljuje.)

Bolnik dvigne spodnji lakat desne roke, nese ga kvišku, nese nekaj časa in nenadoma opesa. Roka omahne, pade nazaj po odeji in vse je tako, kakor je bilo. Profesor diha in hrči, kakor bi mu tekla v prsih drobna žaga.

Popoldne pride zopet zdravnik. To pot mu prinese Dragotin svoj stol, gospod doktor pokima Gustinčiču, molče sede, potegne iz žepa uro, prime bolnika za roko, gleda na uro in zgiblje z ustnicami. Nato vstane, položi levo dlan na bolnikovo čelo in odmajuje z glavo. Čaka tako nekaj časa, gleda po navzočih in se pomeša mednje. Gospa Ana skoči k njemu in ga vpraša z očmi. On odvrne: "Vederemo!"

Tudi Gustinčič stopi k njemu in vpraša z očmi. Zdravnik izgovori troje besed po vrsti, od katerih je razločno čuti le zadnjo: "... membrum". Gustinčič nič ne razume, ve torej ravno toliko, kakor prej, vendar avtomatično pokima.

Zdravnik veli: "Zapustite bolnika! Po par urah se vrnem!" — Klobuk posadi na glavo že v sobi, Dragotin skoči za vrata in jih odpre na stečaj kakor srednješolec profesorju in doktor odide.

Vsa družba se umakne v sosednjo sobo, posede po zofi in foteljih okoli mize in molči. Gospa Ana prinese na mizo peciva in vina v visoki rožasti steklenici, ki je popisana z verzli. Eden izmed njih se glasi:

Mladi fantje vino pili,
da gorkeje bi ljubili;
stareci v grlo ga točili,
da na smrt bi pozabili.

Okno dalje od mize je odprto. Zunaj enakomerno dežuje, iz prelučkanega žleba teče curek deževnice, pada na mizo peciva in vrtu in praskoče. Marica sedi nasproti okna, gleda v dež in reče Dragotinu brez misli in zveze:

"Naša kanarčka sta ušla."

"Javite policiji, javite takoj! Če hočete, javim jaz!" odgovori Dragotin resno in važno.

VIII.

Tisto noč je ostal zdravnik pri bolniku. Izpremembe ni bilo nikakšne. Profesor je ležal vznak, držal usta vedno enako odprta, bil miren in sopen in hropel, kakor bi kdo žagal trskasto desko.

"Ali naj dam zdravil?" je vprašala gospa Ana nekako okoli polnoči.

"Zdaj ni več treba!" je odgovoril zdravnik in ženske so se nad njegovimi besedami razjokale.

Vladimir je rekel Marici: "Ne žalosti se preveč. To je namreč nas vseh usoda. Tako boš ti ležala nekoč na smrtni postelji, tako jaz!"

Marica je gledala predse, kakor bi videla pokrajino, ki je ne bi mogla pojmovati. Kakor bi ne vedela, ali je tisto dreve, kar se izteza v zrak, ali so tisto rože, kar pisano cveti po poljanah. In prikimala je mehanično.

Dragotin je stopil k očetu in rekel: "Oče! Na Dunaju so zdravniki, ki prerežejo umirajočemu prsi, operirajo v zadnjem hipu srce in tako rešijo marsikatero življenje. Petindvajset procentov takih operirancev ostane!"

"Tepec!" ga je ovrknil Gustinčič z besedo in pogledom. Pamet bi ti bilo treba operirati!"

Okoli ene ure je stopil zdravnik iz bolnikove sobe na prag in pomagal zbranim, naj stopijo za njim. Tiho, po prstih so ga vsi ubogali, eni pobledeli, eni zardeli in se bolj splazili, kakor prišli k bolnikovi postelji.

Profesor je dihal tiše, včasih prestal in za dolgo prenehal. Nenadoma se je njegovo suho telo dvignilo v valoviti črti, kakor bi lezla po njem kača. Zapri je usta in škrtal z zobmi. Vse obrazne poteze so se pobesile, trepalnice so se za polovico dvignile in sama kalna in umazana belina je gledala iz njih. Zopet je odprl usta in pričel čudno šepetati:

"Narod, tebe prav ljubiti,
moji cilji so vse dni!
Moja sreča, tvoja sreča:
druga sreče zame nil!"

Po teh besedah je vedno počasneje dihal, popolnoma prenehal, zopet vzdihnil in zopet nehal. Po obrazu se je razlila voščena barva in na čelu so se prikazale drobne potne kapljice.

Zdravnik, ki je držal bolnikovo desnico, je rekel: "Zdaj je konec. Smrt je nastopila!" Poklinal je klobuk in palico in odšel.

Ženske so zajokale in zakričale. Gospa Ana je vpila: "Kje si zdaj, ti moj ljubi, ti moj najljubši, ti moj najsvetejši? Kaj naj počnem reva sama brez tebe? Kdo mi bo dal svete, kdo me bo vodil po cesti življenja?"

Marica je tekla v kuhinjo, naslonila se, tam na mizo in rahlo in enakomerno ihtela. Bilo ji je, kakor bi se v duši odtrgalo nekaj od nje, in to jo je peklo in bolelo. Vladimir je prišel tiho za njen hrbet, položil desnico okoli njene ga hrbta proti pasu in jo stisnil k sebi. "Ali ti je hudo?" jo je vprašal mehko in sočutno. Ona je takoj vstala, oklenila se ga in ihtela dalje na njegovih prsih.

"Za naju je še toliko solnce!" jo je tolažil in gladil po mehkih laseh.

Teta Agata je iskala za omaro profesorjevo rokavico in spraševala Dragotina: "Kam si mi jo vrgel? Za spomin jo bom imela!"

Služkinja Lenka je zaprla mrličeve oči in izpodvezala brado. Ko je odšla, je ostal urednik sam pri mrtvecu. Stopil je k njemu, prijel ga za voščeno desnico in govoril: "Vidiš, pobratim moj, prosim te lepo, oprosti mi! Ni bilo lepo, da sem te tik pred smrtjo žalil, norec sem bil. Pozabljeno naj bo med nama, pozabljenost..."

Tudi njemu je hudo. Grlo se mu stisne in glas ne more več skozi. Čudno posmrkava, mrličovo desnico trese, obrne se stran in odide ven na hodnik. Tam stopi k oknu in gleda v noč.

Zjansilo se je. Zvezde svetijo nad mestom in med njimi plava lunin srp. Zrak, ki hiti skozi okno, je svež in skoro mrzel.

Uredniku pride na misel, da leta morda še tod okoli prijateljeva duša. Pogleda nazaj v temo za seboj in zopet ven po brezkrainem nočnem ozračju.

Nekje poje petelin, sicer je še vse tiho.

(Konec.)

White House Fence on Scrap Pile

Standing on top of a pile of iron railings that once formed a fence around the White House is Secretary of the Interior Harold Ickes. He's tearing part of the railings on to the Washington scrap pile. The fence was taken down in 1937 and stored until President Roosevelt turned it over for scrap, announcing that the White House had yielded five tons of old metal to the salvage drive. This is a phonograph.

pov Buddhe in drugih predmetov buddhistične umetnosti.

Med lepo razvitim tropičnim sadnim drevjem je stala lesena hiša na stebrih, ki je po velikosti in romantični zunanosti prekašala vse ostale. To je bil dom stare laotske plemiške rodbine. Tedanji lastnik je bil Šao Boribun. Izmed vsega drugega sem najbolj občudoval v pristnem laotskem slogu izvedeno leseno zgradbo. Glavno poslopje je bilo iz trpežnega tikovega lesa in bogato okrašeno z različnimi lesorezi. Močni stebri, ki so nosili poslopje poldrugi meter nad zemljo, so bili iz temnordečega dengovega lesa. Ta les je poseben trd in tudi v tropičnem podnebjem zelo trpežen. Po zagotovitvi lastnika je bilo poslopje staro že okoli 150 let. Vsa stavba je razodevala iz starih časov podedovan in naravnim razmeram prilagojen z n a e j romantične praktične arhitekture lesenih stavb. Iz raznih zgodovinskih virov se da posneti, da so tudi vladarji stare dobe kaj radi gradili lesene palače, v katerih so živeli, obdani z orientalskim sijajem, v krogu ponižnih dostojanstvenikov in divnih devojč.

Z gospodarjem sva šla v glavno sobo njegovega idiličnega doma, kjer so bila tla pregrnjena s težko preprogo. Posebno pozornost mi je vzbujal domači oltar s tremi lepimi kipi Buddhe, ki so bili iz bron in prevlečeni s temnozelenkasto patino. Kipi, veliki kakor otrok petih let, so imeli veliko starinsko in zgodovinsko vrednost. Pred njimi stali dve stari bronzasti posodi s svežimi letosovimi cveti. Ob strani je ležalo nekaj darovanih sveč (lup tien). Take sveče ne gore s plamenom, ampak samo tle in razvijajo prijetno dišeč vonj, ki spominja na kadilo pri katoliških cerkvenih obredih.

Na črni nizki mizici so bili zloženi rokopisi, namreč samud bai lan, knjige iz listja lanove palme, in samud koi, knjige iz domačega, deloma belega, deloma črnega papirja (koi). Po stenah je viselo različno staro orožje, sulice s ščiti, meči, puške na kresilo in druge take reči. Vse to

je bilo večinoma iz dobe, ko je bila Payao še samostojna laotska država.

S prijaznim možem sva sedela sredi sobe na preprogi s prekrizanimi nogami po orientalskem načinu in se naslanjala z lakti vsak na svoj naslanjač, poln zlatih in srebrnih umetnih nabivov. V teh našivih se je zrcalilo ročno delo Laotk. Pristopila je mlada devotka in postavila med naju, plazčeča se po kolenih, čaj in sadje, potem pa sedla za gospodarjevim hrbtom na preprogo in naju pahljala. Gospodar tega romantičnega doma je bil zmožen palijskega jezika in mi je postregel rade volje z zanimivimi zgodovinskimi podatki iz svojih starih, v palijskem jeziku pisanih rokopisov. Gostoljubje je med laotskimi narodom je na visoki stopnji, posebno tujece uči povsod spoštovanje, ako se prijazno vede.

V neposredni bližini Payaa se je vil potok, ki je s svojo vodo namakal riževno polje. Tik za obzidjem je tvoril obsežno jezero, ki je bilo do polovice zraslo z močvirnimi in vodnimi rastlinami in dajalo zavetišče raznim močvirnim in vodnim pticam. Malo pred večerjo sem šel na lov; ustrelil sem sivo čaplo, nekaj divjih rac in vodnih kokoši. Po lovu sem v večernem mraku sedel v prijetnem bambusovem gaju, odkoder sem imel lep razgled po jezeru, in občudoval naravo.

Laotske deklice so prihajale druga za drugo k jezeru, da bi opravile svojo vsakdanjo večerno kopal. Dekleta niso slutila, da je kdo blizu, zato so mi nudila božanstveno sliko nedolžnega veselja in živahnega razpoloženja naravno se razvijajočih bitij. V vodi so uganjale nedolžne burke, ne meneče se za okolico.

Nekaterim so se razpletli dolgi lasje in padali kakor temno valovje po plečih in hrbtu. Podobne so bile strežnicam boginje Nang Sutta Savang, o katerih govori laotska pravljica. Obriši ljubko vzrastili in lepo oblikovani teles so jim dajali tisti nedolžni žar, ki iznenadi umetnika in prijatelja naravne lepote.

Drhteča srca Laotk so podobna zaprtim popkom, ki se mahoma odpro v čarobno lepo cvetje, polno poželenja, kjer se rodi končno živahna in vroča ljubezen (kvam rak).

V starem laotskem spisu sem zasledil pravljico, ki govori o rastlini, ki je rastle v davnih časih tam v tibetskem ozemlju in rodila cvet, ki je bil zibelka plodonosnega plemena. Sovražni mongolski veter je to seme nje zanesel ob Mokongu v južne kraje, v tropično podnebje, kjer mu je bogata priroda nudila hrano za nadaljnji razvoj. S tem je povedana večstoletna zgodovina laotskega rodu.

(Dalje prihodnjič.)

Najsnapeljivejše dnevne lavake vesti so v dnevniku svetli." Ali jih čitate vsak

Is a "foreign" name a handicap in your profession or business?

IN—

- MEDICINE? ...
- LAW? ...
- SPORTS? ...
- THE ARTS? ...
- TEACHING? ...
- SCIENCE? ...
- BANKING? ...
- BIG BUSINESS? ...
- THE ARMY AND NAVY? ...
- CIVIL SERVICE? ...
- POLITICS? ...

READ

WHAT'S YOUR NAME?

Louis Adamic's latest book (Autographed)—Price \$2.50

Other Books by Louis Adamic

Two-Way Passage.....	\$2.50
From Many Lands.....	3.50
My America.....	3.75
Cradle of Life.....	2.50
Grandsons.....	2.50

ORDER FROM

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue

Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.J.

aprejsma vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitni časnike, knjige, koledarje, letake itd. slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SVOJE TISKARNE

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

.... Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue

Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$2.50 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vročka, roba da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnine.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav, drlivo in Kanado \$6.00	Za Celo in Chicago je \$7.00
1 tednik in	1 tednik in
2 tednika in	2 tednika in
3 tednike in	3 tednike in
4 tednike in	4 tednike in
5 tednikov in	5 tednikov in

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina

PROSVETA, SNPJ.

2857 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Priloščeno pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sleden

članov moje družine:

2. Čl. družine

3. Čl. družine

4. Čl. družine

5. Čl. družine

Mesto

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

V džunglah

belega slona

Doživljaji in vtisi s pohodov po notranjosti Zapadne Indije

Ing. Ferdo Lupia

(Nadaljevanje.)

Zdaj je bilo treba hiteti. Popravili smo hitro ogenj in odšli divjim orjakom s puškami nasproti. Saj so bili dovolj glasni, da jih tudi v temni noči ni bilo mogoče zgrešiti. Strel za strelom se je razlegal po džungli, sloni pa so odgovarjali s trobenjem. Na tako slavnosten sprejem menda niso bili pripravljeni. Ali je katera krogla pogodila, nismo dognali. Šele v zadnjem trenutku je v njih vrsti nastala zmeda, vsa čreda se je nenadoma obrnila in odhitela po džungli—v drugo smer. Bili smo zadovoljni, le straža je dobila zaradi svoje malomarnosti zaslužni ukor.

Drugi dan smo videli sledove njihovega nočnega pohoda. Najbrže niso bili z našim sprejemom nič kaj zadovoljni, zato so se znesli nad malo koč, ki je stala na kolih ob karavanski poti in je služila popotnikom za sals (počivališče). To koč so v svoji jezi podrli. Prav tako bi se zgodilo z našim šatoriščem, če bi bili mi prezrli njihov prihod in bi jih ne bili o pravem času pregnali. Večkrat smo dobro razpoloženo čredo prepodili že z glasnim ropotanjem ali streljanjem v zrak, le slon samotar se ni nikdar umaknil.

njem v zrak, le slon samotar se ni nikdar umaknil.

Kadar začne starejšemu slonu življenje v čredi presedati, ker se v bojih z mladim rodom ne more več kosati in se mu mlajše krasotice ne marajo več vdajati, zapusti čredo. Kakor star apokornik išče tudi on samote in se jezi nad nevhvaležnim svetom. Le tu in tam se druži z nezadovoljnimi, ki so kakor on zapustili svojo družino. Taki sloni se kaj radi merijo z lovcom, zato ne vem, ali bi nam bilo uspelo v temni noči uspešno odbiti napad, ako bi se bil približal našemu šatorišču tak samotar.

Spominjam se, kako nas je ob neki priliki ob reki Nakon Nayok napadel slon samotar. Zaradi trave, ki nam je segala čez glavo, smo ga opazili šele v neposredni bližini. Nikdar ne pozabim, kako je v trenutku, ko nas je s svojimi razmeroma majhnimi, vendar ognjevitimi očmi zagledal, v jezi silovito zatrobil in se hipoma zatekel proti nam in vihtel rilec visoko navzgor. Razbežali smo se na vse strani. Naš beg pa je bil zaradi goste trave in mnogih starih, globoko udratih slonovih sledov zelo težaven. Usoda je hotela, da je eden izmed kulijev padel. Slon je moža dohitel, z rilcem prijel, ga zavihljal po zraku in treščil predse na zemljo. A to še ni bilo dovolj, stopil je na nesrečnejša in ga popolnoma zdrobil in zmlekal, še preden sem mogel strelišati. Dobro usmerjena krogla v njegovo glavo je naposled končala

la njegovo grešno življenje. Bil je velikan, da malo takih.

V naselbinu Muang Payao

V sredini rodovitne planjave z riževimi polji se razprostira precej velika naselbina Payao, kjer ima sedež glavat. Ta naselbina je podobna majhnemu mestu in je obdana s starim, še precej dobro ohranjenim obzidjem v podobi vijugaste črte. V starih, deloma porušeni, deloma še dobro ohranjenih templjih je mnogo dragocenih bronastih ki-

Slika kaže predsednika Roosevelta v tovarni Boeing Aircraft Co. v Seattlu, Wash. Kompanija izdeluje bojna letala za armado.